

Avfallsplan

Söderhamns kommun 2015 - 2030

Framtagen i samarbete mellan samtliga kommuner i Hälsingland.

Del 1 Strategier
och mål

Antagen av kommunfullmäktige
2015-09-28

**SÖDER
HAMN!**

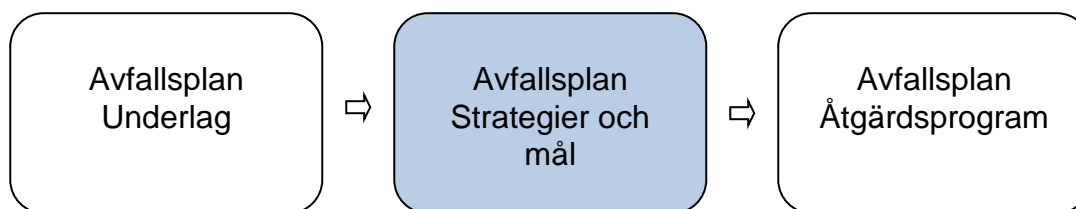
Förord

För varje kommun ska det enligt 15 kap 11 § Miljöbalken finnas en renhållningsordning som ska innehålla de föreskrifter om hantering av avfall som gäller för kommunen och en avfallsplan.

Syftet med en avfallsplan är att tydliggöra kommunens ambitioner på avfallsområdet utifrån de nationella miljökvalitetsmålen. Det är också viktigt att ge en helhetsbild över avfallshanteringen för politiker, invånare och verksamheter så att utvecklingen strävar åt samma håll.

Kommunala avfallsplanen är framtagen i en process där Bollnäs, Hudiksvall, Ljusdal, Ovanåker, Nordanstig och Söderhamns kommun medverkat. En projektgrupp med representanter från de sex kommunerna har tillsammans med extern resurs (Sweco) drivit arbetet.

Avfallsplanen gäller för perioden 2015-2030. Planen omfattar ett måldokument som beslutas i kommunfullmäktige för hela planperioden samt ett åtgärdsdokument och ett underlagsdokument som beslutas i kommunstyrelse eller motsvarande och som revideras årligen. Dokumentstrukturen framgår nedan där denna del är skuggad:

Underlaget behandlar de ramverk som är styrande för avfallsplaneringen; EU:s ramdirektiv för avfall, de nationella miljömålen, den nationella avfallsplanen samt övrigt nationellt regelverk. Underlaget behandlar också framtidstrender, en utvärdering av föregående avfallsplanperiod och det som framkommit vid olika samråd under planprocessen. Underlaget fastställs ej i kommunfullmäktige då det kan ändras årligen.

Utifrån behoven har en prioritering gjorts för den kommande perioden, vilket har resulterat i avfallsplanens mål, strategier och åtgärder. **Strategier och mål** redogör för vad kommunen prioriterar och avser att arbeta med under planperioden. Strategier och mål fastställs i kommunfullmäktige att gälla under vald planperiod.

Åtgärdsprogrammet anger de specifika åtgärder som varje berörd aktör har till uppgift att genomföra under perioden för att målen ska kunna nås. Åtgärdsprogrammet kan revideras årligen, se uppföljning sida 13.

Varje år ska uppföljning av strategier och mål genomföras. Uppföljningen tillsammans med en analys om förändrade förutsättningar ligger sedan till grund för en årlig revidering av åtgärdsprogrammet.

INNEHÅLL

AVFALLSHANTERING ÅR 2013	1
System och ansvar	1
Styrkor och svagheter	2
UTMANINGAR FÖR AVFALLSHANTERINGEN	3
STRATEGIER OCH MÅL	5
Ledstjärnor	6
Övergripande.....	7
Förebyggande av hushållsavfall	7
Källsortering hushållsavfall	7
Farligt avfall.....	8
Matavfall	8
Grovavfall	9
Latrin och slam från enskilda brunnar.....	9
Nedlagda deponier	9
FÖRVÄNTADE KONSEKVENSER	11
Miljökonsekvenser	11
Ledstjärnor	11
UPPFÖLJNING	13
FÖRKLARINGAR	14

SYSTEM OCH ANSVAR

Kommunerna ansvarar för att omhänderta hushållsavfall och därmed jämförligt avfall.

Kommunfullmäktige ansvarar för att fastställa kommunal renhållningsordning med föreskrifter och avfallsplan och att besluta om renhållningstaxa.

Alla hushåll är skyldiga att sortera ut avfall enligt av kommunfullmäktige beslutat system (minimum *farligt avfall*, tidningar och förpackningsmaterial).

Kommunens utsedda *renhållare* ansvarar för att ombesörja det kommunala ansvaret med att insamla och omhänderta hushållsavfall och därtill hörande administration och service.

Grovavfall hanteras på likartat sätt där hushållen dels kan få grovavfall hämtat vid fastighet och dels kan lämna avfallet vid en *återvinningscentral* (ÅVC).

I Hälsinglands kommuner samlas det mesta kärlavfallet in som blandat brännbart/matavfall för transport till avfallsförbränningsanläggningar för energiutvinning (fjärrvärme, el). Söderhamn inför utsortering av matavfall.

I flerbostadshus är fastighetsägare ansvarig för att informera boende om gällande regler om avfallshantering och att tillhandahålla utrymmen och ge förutsättningar i övrigt för att ordna avfallshantering.

Förpacknings- och tidningsmaterial som normalt lämnas vid *återvinningsstationer* (ÅVS) ansvarar producenterna för att samla in och omhänderta (ej kommunen).

Ansvaret för verksamheternas avfall åligger verksamhetsutövarna.

Länsstyrelsen och kommunens tillsynskontor ansvarar för tillsyn, anmälningar/tillståndsärenden och myndighetsbeslut enligt gällande regelverk.

I underlaget framgår fakta och statistik om den kommunala avfallshanteringen.

STYRKOR OCH SVAGHETER

Kommunerna tar varje år fram statistik i branschföreningen Avfall Sveriges "Avfall web". Under 2012 och 2013 genomfördes dessutom plockanalys och kundenkät. Resultat redovisas mer utförligt i underlagsdelen. Utifrån detta kan styrkor och svagheter sammanfattas enligt följande;

STYRKOR	KOMMENTAR
God standard ÅVC	Generellt upprustade
Låga avfallstaxor	Jämförelse nationell statistik
God nöjdhet avfallshantering villaägare (ej Nordanstig)	Kundenkät
God nöjdhet avfallshantering fritidshus	Kundenkät
God nöjdhet hämtning kärlavfall	Kundenkät
God nöjdhet besök ÅVC (ej Nordanstig)	Kundenkät
Liten mängd grovavfall	Jämförelse nationell statistik
Låga service- och administrationskostnader inkl ÅVC (ej Ljusdal)	Jämförelse nationell statistik
Låga insamlingskostnader kärlavfall (Bollnäs, Hudiksvall, Ovanåker)	Jämförelse nationell statistik
Matavfallsinsamling beslutad o påbörjad i Söderhamn	

SVAGHETER	KOMMENTAR
Dålig nöjdhet information	Kundenkät
Hög andel förpacknings- och tidningsmaterial i kärlavfall	Plockanalys
Separat insamling av matavfall saknas, utom i Söderhamn	Nationellt miljömål
Höga behandlingspriser förbränning	Jämförelse nationell statistik
Skev fördelning öppettider ÅVC (lite kväll/helg)	
Stor andel enskilda avloppsanläggningar	

UTMANINGAR FÖR AVFALLSHANTERINGEN

En avfallsplan ska möta behovet av att utveckla hanteringen av såväl det befintliga avfallet som de föremål som istället för att bli avfall kan hitta nya användare och nya användningsområden.

Dessa behov bestäms av:

- mål och regler som sätts av EU, riksdag, regering och nationella myndigheter
- samhällsutvecklingens tekniska, sociala och politiska dimensioner
- regionens specifika aktuella förutsättningar i form av invånare, avfallsflöden och befintlig infrastruktur för avfallshanteringen

Dessa områden finns närmare beskrivna i Avfallsplanens underlagsdel. I det följande redogörs kortfattat för vilka utmaningar som följer av dess punkter.

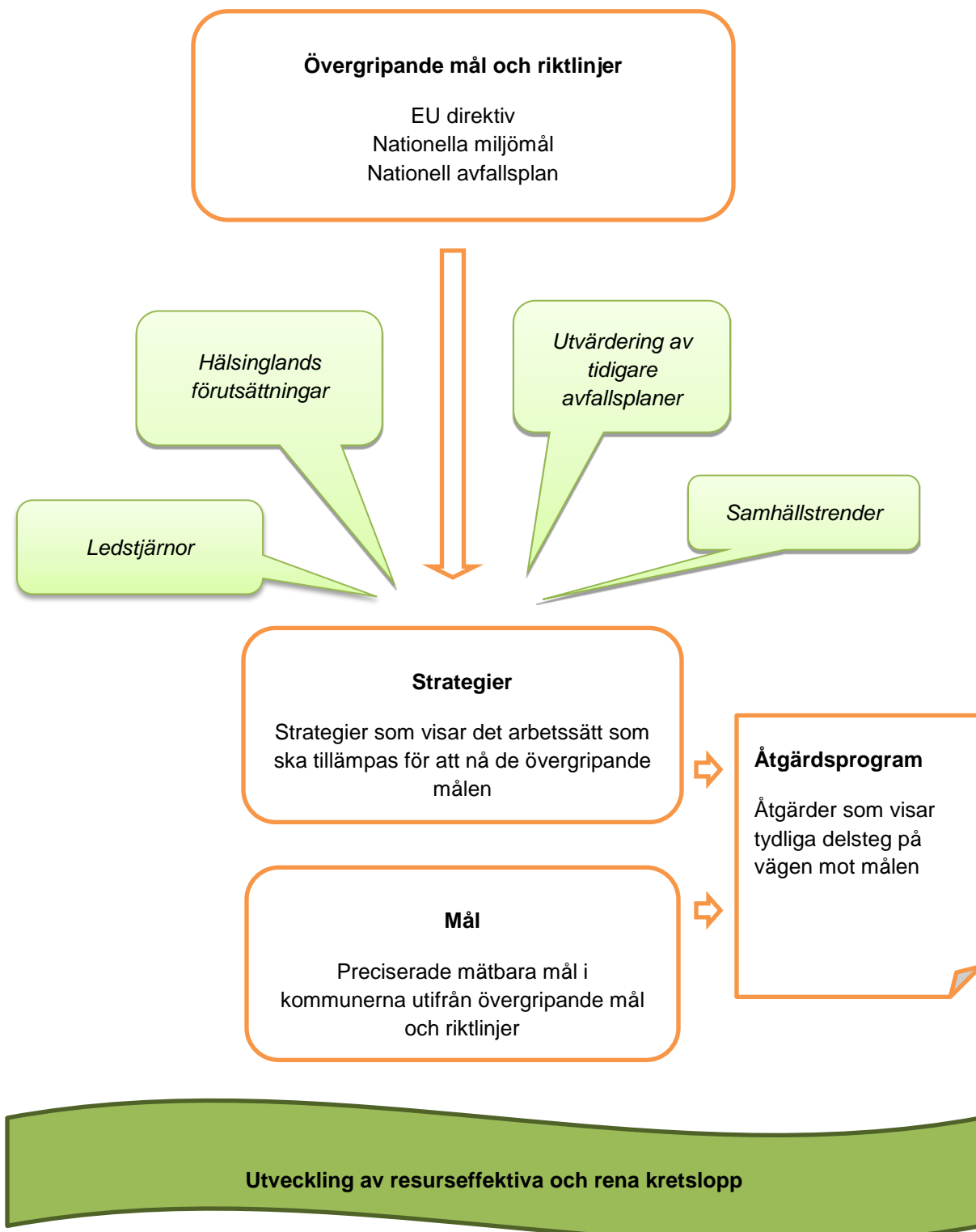
Miljö- och resursfrågornas utrymme i den offentliga debatten varierar stort över tiden. Den långa trenden är dock att de långsiktiga hållbarhetsfrågorna blir allt viktigare både för enskilda individer, för företag och organisationer och för politiska beslutsfattare. Det innebär att förväntningarna på slutna, effektiva och rena kretslopp ökar vilket förutsätter en fortsatt utveckling av teknik och kompetens inom avfallshanteringen. Exempel på aktuella krav är förväntningar på att minska avfallet inom livsmedelssektorn samt ta vara på matavfallets energiinnehåll. Konkurrensen om avfallets resursvärden och uppdraget att ta vara på det ökar. En allt snabbare teknikutveckling innebär både en utmaning att kunna ta hand om nya produkter och nya material och en möjlighet att utveckla nya metoder för avfallshanteringen.

Den politiska inriktningen från EU-nivå och nedåt kan beskrivas som en strävan att minska avfallsmängderna och åstadkomma resurseffektiva och giffria kretslopp. Avfallshierarkin eller avfallstrappan åskådliggör den grundläggande strategin i detta arbete. Avfallshierarkin är fastställd på EU-nivå och ska tillämpas i lagstiftning och avfallsplaner på både nationell och lokal nivå.

Avfallstrappan.

STRATEGIER OCH MÅL

Inledningsvis anges de Ledstjärnor som avses vara vägledande för alla beslut och åtgärder inom Hälsinglands avfallssektor. Ledstjärnorna har varit vägledande i hela processen med framtagande av nya kommunala avfallsplaner.

Strategier och mål är sedan indelade i ett antal delområden som avser att täcka in avfallsområdets alla perspektiv, utifrån den kommunala avfallsplanens ansvarsområde. Strategier och mål utgör en prioritering av avfallsarbetet för den kommande planperioden. I avfallsplanens underlagsdel finns dessa delområden belysta utifrån en utvärdering av tidigare avfallsplan och de samlade behov som har framkommit i avfallsplaneprocessen.

För varje delområde har det fastställts mål som är mätbara. Till dessa mål har det kopplats strategier som visar på det arbetssätt som generellt ska tillämpas för att nå de preciserade målen. I det separata åtgärdsdokumentet finns därtill specificerade praktiska åtgärder angivna som utgör tydliga delsteg på vägen mot målen.

LEDSTJÄRNOR

Fyra ledstjärnor föreslås vägleda avfallsarbetet i Hälsingland den kommande femårsperioden:

Lätt att göra rätt

- Enkelt att sortera och lämna avfall
- Pedagogisks information
- Incitament
- Goda exempel

Hållbart

- Omtanke om kommande generationer
- Förebyggande av avfall
- God arbetsmiljö
- Fungera över tid

Helhetssyn

- Se hela kedjan i avfallssystemet
- Omvärldsanalyser
- Samordning
- Effektivitet

Robusta system

- Systematiskt arbetssätt
- Analys av konsekvenser

ÖVERGRIPANDE

Övergripande för samtliga områden

STRATEGIER

- Utveckla information och kommunikation med återkoppling till hushåll
- Kommunen ska vara ett föredöme gällande förebyggande, återanvändning, källsortering av hushållsavfall och hantering av farligt avfall
- Prioritera mindre klimatbelastande transporter
- Avfallshantering ska ingå som en naturlig del i kommunens samhällsplanering
- Arbeta med incitament som stödjer avfallsplanens mål

FÖREBYGGANDE AV HUSHÅLLSAVFALL

Det vill säga det arbete som sker innan avfall uppstår

STRATEGIER

- Fortsätta att använda samt utveckla återvinningscentraler som en plats för återbruk
- Förebyggande av avfall och återanvändning av produkter ska alltid prioriteras
- Påverka konsumtion och attityder särskilt rörande vikten av att minska matavfall

MÅL ÅR 2030 (BASÅR 2013 OM INTE ANNAT ANGES)

1. Minst 75 % av hushållen ska vara ganska eller mycket nöjd med möjligheten att lämna till återbruk vid ÅVC (ej mätt tidigare)
2. Matsvinnet per portion ska minska i kommunal offentlig verksamhet (nivån bestäms i samråd med kommunernas kostorganisationer)

KÄLLSORTERING HUSHÅLLSAVFALL

Det vill säga det arbete som hushåll och företag utför när avfall uppstått och det ska sorteras rätt

STRATEGIER

- Det ska vara enkelt att sortera och lämna sitt avfall
- Källsorteringen av matavfall ska fortsätta
- Identifiera de mest frekventa avfallsslagen och öka servicen för insamling av dessa
- Arbeta för att återvinningsstationerna är estetiskt tilltalande, välstädade och har god tillgänglighet

- Bevaka utvecklingen gällande fastighetsnära insamling av förpacknings- och tidningsmaterial och vid behov initiera insatser

MÅL ÅR 2030 (BASÅR 2013 OM INTE ANNAT ANGES)

3. Mängden insamlat kärnavfall ska minska till < 210 kg/person
4. Farligt avfall samt elavfall ska inte förekomma i kärn- och säckavfallet
5. Förpacknings- och tidningsmaterial ska på sikt inte förekomma i kärn- och säckavfallet. Till 2020 ska mängden understiga 70 kg/person (98 kg år 2012).
6. Minst 75 % av hushållen ska vara ganska eller mycket nöjd med information om sortering av hushållsavfall (67 % år 2013)

FARLIGT AVFALL

Det vill säga insamling, transport och behandling av utsorterat farligt avfall

STRATEGIER

- Det ska vara enkelt att sortera och lämna sitt farliga avfall
- Identifiera de mest frekventa farligt-avfalls-slagen och öka servicen för insamling av dessa
- Öka kunskapen kring farligt avfall bland hushållen
- System för insamling och mellanlagring av farligt avfall ska vara säkert och uppmuntra till hög insamlingsgrad

MÅL ÅR 2030 (BASÅR 2013 OM INTE ANNAT ANGES)

Se också mål 4 under Källsortering hushållsavfall.

7. Minst 80 % av hushållen ska vara ganska eller mycket nöjd med information om sortering av hushållens farliga avfall (75 % år 2013)
8. Minst 80 % av hushållen ska vara ganska eller mycket nöjd med tillgänglighet för att lämna hushållens farliga avfall (69 % år 2013)

MATAVFALL

Det vill säga insamling, transport och behandling av matavfall

STRATEGIER

- Energi och näring i källsorterat matavfall ska nyttiggöras i enlighet med nationella mål/krav. Erfarenheter ska återföras till hushåll

MÅL ÅR 2030 (BASÅR 2013 OM INTE ANNAT ANGES)

9. Minst 50 % av matavfallet ska källsorteras. Målet är att insamlat matavfall skall energiutvinnas utifrån bästa möjliga klimatnytta och återförsl av näring ska vara påbörjad

GROVAVFALL

Det vill säga insamling, transport och behandling av grovavfall

STRATEGIER

- Hushåll ska kunna lämna grovavfall på ett enkelt sätt

MÅL ÅR 2030 (BASÅR 2013 OM INTE ANNAT ANGES)

10. Minst 70 % av hushållen ska tycka att det är ganska eller mycket enkelt att lämna eller på annat sätt bli av med grovavfall (69 % år 2013)
11. Minst 90 % av hushållen ska vara ganska eller mycket nöjd efter besök vid kommunens återvinningscentral

LATRIN OCH SLAM FRÅN ENSKILDA BRUNNAR

Det vill säga insamling, transport och behandling av latrin och slam från enskilda brunnar

STRATEGIER

- Följa och anpassa verksamheten utifrån den nationella utvecklingen
- Säkerställa god arbetsmiljö vid latrin och slamtömning

MÅL ÅR 2030 (BASÅR 2013 OM INTE ANNAT ANGES)

12. Antalet latrinkärl ska minska med minst 50 %

NEDLAGDA DEPONIER

STRATEGIER

- Arbete med undersökning och åtgärder av nedlagda deponier ska ske i samråd mellan kommuner och länsstyrelse

MÅL ÅR 2030 (BASÅR 2013 OM INTE ANNAT ANGES)

13. Alla nedlagda kommunala deponier med riskklass 1 och 2 ska vara undersökta enligt MIFO 2¹ och behov av åtgärder fastställda. Ett åtgärdsprogram ska tas fram inklusive ansvar och finansiering

¹ MIFO fas 1 är en orienterande studie. Riskklassningen av området görs utifrån besök på platsen och tillgängliga uppgifter om vilken verksamhet som bedrivits, vilka ämnen som hanterats m.m. MIFO fas 2 är en översiktlig undersökning av föroreningsituationen på platsen. Syftet är främst att kontrollera om det finns föroreningar och i vilka halter dessa förekommer samt spridningsvägar.

FÖRVÄNTADE KONSEKVENSER

MILJÖKONSEKVENSER

Syftet med avfallsplanen är att tydliggöra kommunens ambitioner på avfallsområdet, utifrån de nationella miljökvalitetsmålen. Avfallsplanen ska ge en helhetsbild över avfallshanteringen så att alla (politiker, medborgare, hushåll och verksamheter) som berörs av avfallsplanen kan bidra till att utvecklingen går åt rätt håll.

Den politiska inriktningen från EU-nivå och nedåt är den så kallade avfallstrappan, vilken innebär att minska mängden avfall och att uppnå resurseffektiva och giftfria kretslopp.

Utifrån de inriktningen och uppsatta mål och åtgärder är den samlade miljöbedömningen av arbetsgruppen att åtgärderna framförallt medför en positiv miljöpåverkan, framförallt genom;

- minskad resursförbrukning genom ökad återanvändning och återvinning
- återförsel av näringsämnen till produktiv mark (framförallt jordbruksmark, men även parkmark och skogsmark där så är möjligt)
- källsortering av producentansvar, matavfall och farligt avfall skapar en större kunskap och förståelse för kretsloppet och en hållbart samhälle.

När det gäller transporter för avfallet, från hushåll och andra verksamheter är det svårt att bedöma om de kommer att öka eller minska. Om kommunen väljer att införa fastighetsnära insamling av matavfall och andra fraktioner kan transporterna öka, eftersom det behövs särskilda fordon för att samla in flera fraktioner samtidigt. Å andra sidan kan hämtningsintervallet för gröna tunnan då förändras till var 3:e eller var 4:e vecka vilket skulle minska de transporterna.

Fastighetsnära insamling bidrar däremot till att hushållens och verksamheterna inte behöver göra egna resor för att lämna in sitt källsorterade avfall, så när det gäller transporterna är det förmodligen övervägande positivt att införa fastighetsnära insamling.

LEDSTJÄRNOR

Avfallsplanens genomförande bedöms ge främst positiva effekter på ledstjärnorna. Nedan sammanfattas avfallsplanens intentioner kopplat till ledstjärnorna.

LÄTT ATT GÖRA RÄTT

Planen innehåller strategier, mål och åtgärder som avser att förenkla för invånare att källsortera och lämna hushållsavfall till rätt ställe, exempelvis förpackningar, farligt avfall och grovavfall.

HÅLLBART

Planen syftar till att för sträva uppåt i EUs avfallshierarki i många avseenden, som att förebygga avfall via minskad konsumtion, öka förutsättningarna till *återanvändning* och ökad *återvinning* av förpackningar och grovavfall.

Minimering av deponering och säkerställande av att nedlagda deponier ej blir ett framtida miljöproblem fortsätter under perioden.

HELHETSSYN

Bättre källsortering medför normalt lägre kostnader främst gällande förpackningar och tidningsmaterial.

Ledstjärnan helhetssyn, som inkluderar effektivitet, ska vara vägledande som ett utvärderingskriterium vid utredningar som berör transporter av avfall.

ROBUSTA SYSTEM

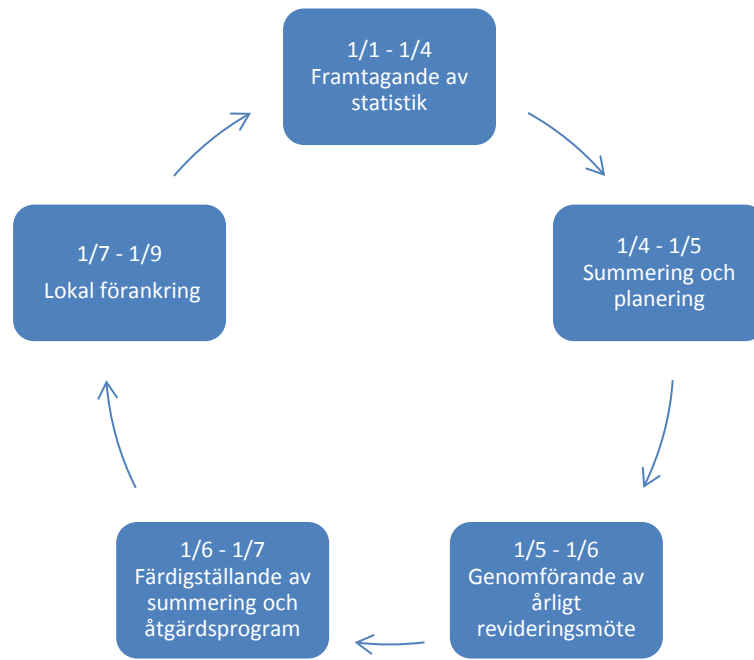
I föreskrifter om avfallshantering avses god arbetsmiljö säkerställas genom att enas om regler vid exempelvis hämtning av kärlavfall och slam från enskilda brunnar.

UPPFÖLJNING

Planen ska årligen följas upp med Avfall Hälsingland som ansvarig.

I maj månad sammankallas utsedd projektgrupp till ett möte där summering av föregående års verksamhet presenteras följt av en diskussion gällande behov av revidering av åtgärdsdokument. Vid behov kallas även lokala arbetsgrupper.

Efter mötet färdigställs summering samt förslag på reviderat åtgärdsprogram för lokal förankring. Större avvikelser från ursprungligt åtgärdsprogram ska godkännas politiskt på sedvanligt sätt.

FÖRKLARINGAR

BEGREPP	FÖRKLARING
Avfall Sverige	Rikstäckande branschorganisation där kommuner och företag är medlemmar. Arbetar för att hjälpa medlemmarna i dess utveckling av avfallsverksamheten och agerar som lobbyist mot myndigheter och samhälle.
Centrala uppsamlingsplatser	Plats där flera fastighetsägare fått godkännande om att lägga sitt kärlavfall (matavfall och brännbart) i gemensamma behållare. Används exempelvis vid förhindrande transportförhållanden eller när fastighetsägare vill effektivisera hämtningsarbetet (lägre avgifter).
Delade kärl	Två fastighetsägare som överenskommer om att dela abonnemang på ett kärl. Används exempelvis när fastighetsägare vill effektivisera hämtningsarbetet.
Farligt avfall	Avfall som har en eller flera farliga egenskaper, till exempel giftigt, cancerframkallande, explosivt eller brandfarligt. Formellt sett avfall som är markerat med * i bilaga 2 till Avfallsförordningen 4 §.
Förebyggande av avfall	Åtgärder som vidtas för att hindra att avfall uppkommer. Exempelvis minimera inköp av skolmat, undvika inköp av produkter eller lämnande av använda saker till <i>återanvändning</i> .
Grovavfall	Hushållsavfall som är så tungt eller skrymmande att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl
Hushållsavfall och därmed jämförligt avfall	Från hushåll: <ul style="list-style-type: none"> - Matavfall och brännbart som läggs i kärl. - Grovavfall - Latrin och slam från enskilda avloppsanläggningar - Farligt avfall - Avfall som omfattas av <i>producentansvar</i>² Från verksamheter: <ul style="list-style-type: none"> - Hushållssopor och städsopor från personalutrymmen,

² Kommun ansvarar för avfall som omfattas av producentansvar om det inte lämnas i producenternas system

	<p>restauranger, storkök och liknande</p> <ul style="list-style-type: none"> - Slam från fettavskiljare - Matlagningsfett från verksamheter - Latrin
Komposteringsanläggningar	Anläggning där biologiskt avfall bryts ned under förbrukning av syre. Jordfraktion bildas. Till skillnad mot rötningsanläggning bildas ej gas som kan energiutvinnas.
Plockanalys	Undersökning där avfall på ett systematiskt och statistiskt vedertaget sätt sorteras i efterhand för att utröna hur väl källsorteringen fungerar.
Producentansvar	<p>Producenters ansvar för vissa utpekade produkter under hela dess livscykel inklusive design, produktion och omhändertagande som avfall. Exempelvis tidningspapper och förpackningar av papper, well, glas och metall. Även däck, bilar, läkemedel och elavfall omfattas.</p> <p>Mer om <i>producentansvar</i> framgår av www.ftiab.se.</p>
Renhållare	Av kommunen utsedd förvaltning, kommunalägt bolag eller kommunalförbund som ombesörjer kommunens ansvar inom avfallshanteringen enligt miljöbalken.
Rötningsanläggning	Anläggning där biologiskt avfall bryts ned utan tillgång till syre. Rötgas och rötrest bildas. Rötgas kan användas för energiutvinning och rötrest för näring.
Återanvändning	Användning av en kasserad produkt utan föregående förädling. Exempelvis när hushåll lämnar saker till återbruk eller biståndsorganisationer där saken ska användas till samma ändamål som den är gjord för.
Återvinning	Användning, behandling eller omhändertagande av material, näringsämnen eller energi från avfall. Exempelvis glas, papper, tidningar och metall återvinns till framställning av nya produkter.
Återvinningscentral (ÅVC)	Bemannad anläggning för mottagning av grovavfall, farligt avfall, trädgårdsavfall, byggavfall etc
Återvinningsstation (ÅVS)	Obemannad mindre anläggning för mottagning av förpackningar och returpapper. Ansvar förpacknings- och tidningsinsamlingen (ej kommun).